

Recensies Het Schnitzelparadijs (*> Literom*)

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2005
Bron	De Leeswolf
Publicatiedatum	01-03-2006
Recensent	Jan Bettens
Recensietitel	Het schnitzelparadijs

Bij onze noorderburen kent Khalid Boudou heel wat succes. Zijn debuut "Het schnitzelparadijs" (2001) was meteen een schot in de roos. De roman werd niet alleen lovend onthaald door de betaalde critici; vooral lezend en kopend Nederland katapulteerde het boek in geen tijd de bestsellerlijsten in. De recente gelijknamige verfilming doet het zo mogelijk nóg beter aan de kassa. Deze frisse, literaire en allochtone wind was wat aan mij voorbijgegaan, maar Boudous nieuwe roman, "De President", en de inmiddels achtste druk -- tegelijk de filmeditie -- van zijn eersteling brachten daar gelukkig verandering in. Na meer dan 500 bladzijden Boudou-proza, ben ik in ieder geval onder de indruk van zijn hoogst originele en lenige omgang met de Nederlandse taal. Jammer alleen dat de Nederlandse knuffelmarokkaan het niveau van het bruisende debuut in zijn nieuweling nauwelijks weet door te trekken; erger nog, hij komt zelfs niet in de buurt. "Het schnitzelparadijs" is dan ook wel één van de aanstekelijkste boeken die ik recent heb mogen lezen. Hoofdpersonage is de 19-jarige Nordip Doenia, die al jong zijn Marokkaans leventje heeft moeten verruilen voor een rijtjeshuisbestaan in Opdeinen: "Vergeleken bij een stad als Amsterdam is deze provinciale explosie maar een dunne, natte kabouterscheet." Na twee jaar vrijwillig en massief geslapen te hebben, stapt de sympathieke held terug de grote wereld in. Hij doet dat via de keuken van restaurant De Blauwe Gier: "een wereld waar liefde, haat, wedijver, spanning, kilte, warmte en nog zoveel meer te vinden was... Het klonk als de grote wereld, maar dan in het klein... De eerste dag dat ik er binnenstapte, rook ik -- naast de gebakken uienringen en paprikasnippers -- opeens de levensgeuren, o boy...!"

Als onbezoldigde pannenschrobber in het smerigste hoekje van de levendige keuken begint Nordip -- Sopkop voor de keukenvrienden -- aan zijn integratie in het echte leven. Vanuit zijn pannenhoek laaft hij zich aan de wervelende en chaotische show die het personeel -- wat een personages! -- elke dag weer opvoert. Hijzelf doet gretig mee aan het verbale spervuur, wordt toeverlaat en koppelaar, haalt jeugdherinneringen op en drinkt sloten koffie met bakken suiker: "Zwaar verslaafd, ik ben een junk, een balorige slurpjunk, door mijn aderen stroomt enkel nog maar koffie, koffie en nog eens koffie, binnenkort word ik opgenomen in de Douwe Egberts-kliniek."

Het tintelende, snelle Nederlands van "Het schnitzelparadijs" zit vol met neologismen, onverwachte combinaties, originele scheldwoorden, wonderlijke plastische beschrijvingen, hilarische taferelen en schitterende dialogen. De alomtegenwoordige humor, de snedige, nerveuze stijl en het oneigenlijke Nederlands maken het boek tot een uiterst vermakelijke pageturner. Naast de felrealistische minirealiteit die zich in de keuken afspeelt, tekent Boudou een intrigerend portret van een opgroeiende allochtoon die op het 'strafkrukje' bij de vuile pannen

zijn zelfrespect aanscherpt en enkele jeugdzonden overdenkt. In "Het schnitzelparadijs" worden aan migrantenthema's hilarische zinnen gewijd, zonder dat Boudou vervalt in clichés of saai geromantiseer: "Zijn oren klapperen, roodheet van woede. 'Wat is er dan nog meer Sopperd? Wat is er met jullie gebeurd? Ze hebben jullie helemaal naar zich toe getrokken, met die rare, slappe witbrood- en sinterklaasverhaaltjes, weet je. Mij krijgen ze niet!' Hij slaat zich krachtig op de borst. Een harde vuist kust de snijplank. Voortanden groeven zich in de onderlip. 'Ik ben en blijf een "maro", Nordip, behalve als ik twintig miljoen ballen bij de staatsloterij win... dan ben ik een supergelukkige "maro", weet je... dus. Jullie soort zet ons voor schut, weet je, weet je wel... jullie met al die professorenpraatjes, weet je. Wat heb je daarmee bereikt? Je likt alleen maar pannen. Kijk maar naar de Chinezen, of naar de Turken... niemand praat of schrijft over ze, geen krant, geen enkele televisiehond, niemand weet wat ze doen. Het leven is hun leven. Ze verkopen zichzelf niet, weet je. Ze hebben allemaal hun eigen toko, ze werken bij elkaar, ze onderhouden elkaar, blijven trots, en "that's it", weet je.' Hij slikt. Het balletje in zijn keel stuitert een keer. 'Niemand kan er een wijzende vinger tussen krijgen. Heb jij wel eens iemand over ze horen zeiken? En heb jij, Sopperd, stomme kale puistenkop, heb jij wel eens een Chineesje meer Nederlands horen zeggen dan 'sambal bij?' En iedereen zegt 'oké, ja, doe maar lekker heet... ja prima, lekker... lekker heerlijk Chinees eten...' Waarom zou je net als Achmed Nederlans moeten leren, weet je, hier heb je pingping en hou de rest maar... dusss nee... nee... Ze zijn trots. Ze zeggen alleen wat nodig is. Maar jullie... jullie kale koppen, jullie moeten weer zonodig drukte om ons maken, jezelf verloochen, jullie ziel aan Shjitan verkopen, couscous voor ze gaan opwarmen en zelf de borden nog aflikken, aanpassen, hetzelfde... net zo'n witbrood-Aromie willen zijn. Ik zweer het je, weet je, weet je wel, stelletje weetjesmensen, nog twintig jaar en jullie zitten allemaal met een string aan met jullie kinderen om een gerookt grijnzend vies pestvarken gelukkige kerstfeestliedjes te zingen... dussuh... ja... echt wel, weet je... zo van: 'Zie de maan schijnt door de bomen'..."

Boudous beweeglijke en gejaagde taal maken van "Het schnitzelparadijs" een roetsjbaan van aanstekelijke en flitsende zinnen. Het taalplezier dat van de bladzijden van deze komische Bildungsroman spat, tovert van begin tot eind een glimlach op je gezicht. Indrukwekkend, daar kan zelfs de spuuglelijke cover van de filmeditie niks aan veranderen.

Vijf jaar na dit kostelijke debuut is Khalid Boudou zijn bruisende talent niet helemaal kwijt, maar in zijn nieuwe roman en opvolger "De President" weet hij het wel goed te verbergen. Deze flinterdunne parodie op de Nederlandse maatschappij blijft al te vaak steken in goede bedoelingen en sommige belegen grappen worden na een tijdje ronduit vervelend, een enkele keer zelfs irritant. Het begint nochtans veelbelovend. De President is de bijnaam van de Lufiaanse (Marokkaanse) illegale aspergesteker Yoesoef Ha, die het na een coma tegen wil en dank schopt tot echte president van Zapland -- lees Nederland. In navolging van Jerzy Kosinski's "Being there", waaruit het motto trouwens is geplukt, waagt Boudou zich aan een geëngageerde satirische roman die in plaats van een tuinman-president een aspergesteker-president ten tonele voert. De eerste vijftig bladzijden gaat het nog goed: de absurdistische toestanden, de opeengestapelde oneliners en de kwinkslagen zorgen dan nog voor voldoende leesplezier. Door de machtsrollen om te draaien, stelt hij de groteske Nederlandse politieke actualiteit mooi te kijk: "'Als er te weinig zijn, worden wij vluchtelingen uitgezet als konijnen in een reservaat, als we met teveel zijn, zijn we kermiskonijnen voor ambitieuze politici, die met onze huid in hun handen hun vrouw gaan bedanken. Illegalen, vluchtelingen, we zijn brandstof. Brandstof voor boeren, ronselaars, politici, bejaarden, verknipte, compensatiezoekende Lufianen, prostituees, huisjesmelkers en suïcidale, vegetarische trutten zonder cv.' [...] 'Ach,' ging De President verder, 'ze zijn bang. Wij brengen systemen in de war omdat we er zelf geen hebben. Mensen zijn bang dat wij illegalen de legalen ontmaskeren. Maar dat doen we onbewust, want diep in ons hart willen wij ook een hypotheek, een koe die altijd melk geeft, meedoen met de maskerade, egoïstisch handelen, mensen, vrouw, vrienden en familie opgebruiken, verbranden in onze wellustige motoren.'"

Een president die zijn kabinet samenstelt uit opportunistische aspergestekers en collega-illegalen van divers exotisch pluimage is grappig, maar de krankzinnige, nietszeggende toespraken, het eindeloze, uitvergroete non-beleid, de flauwe herhalingen, de gezochte ontwikkelingen en de ongeloofwaardige personages doen het verhaal onherroepelijk vastlopen. Boudou laat deze geschiedenis trouwens vertellen door de alwetende en zogenaamd loyale J. Timmermans, een kneuterig ambtenaartje van de Rijksvoorlichtingsdienst. Zijn kleinburgerlijke reflexen, armzalige frustraties en oeverloze uitweidingen zijn een enkele keer humoristisch, maar verzanden al snel in saaie brokken proza en gaan uiteindelijk op het geduldige gemoed werken. Ondanks de soms spitse taal en het originele uitgangspunt, vergeet Khalid Boudou in "De President" om een geloofwaardige, onderhoudende of veelzeggende satire te schrijven. Wat resteert is een opeenvolging van gimmicks, vlakke clichés en stand-up-achtige performances die misschien wel beklijven op het podium, maar in geschreven versie nauwelijks overeind blijven. De stilistische hoogstandjes, de komische buitelingen op niveau, de supervaart, het springlevende, dynamische Nederlands en de evenwichtige samenhang die van zijn eersteling een feestelijk literair hoogtepunt maakten, zijn in "De President" uiterst schaars of verdrinken in het moeras van goede intenties. Daar kunnen ook enkele knappe vondsten niks aan verhelpen.

Snel vergeten deze laatste roman, bulderend het superbe "Het schnitzelparadijs" herlezen en dan maar hopen op een even geniale derde worp. Aan talent geen gebrek.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2003
Bron	Leesideeën Off Line
Publicatiedatum	01-01-2005
Recensent	Dirk Magerman
Recensietitel	Het schnitzelparadijs

Van de drie jonge auteurs die we hier voorstellen is Khalid Boudou wellicht de bekendste. Hij is hoofdredacteur van het Marokkaanse jongerentijdschrift 'aTarik.NL' en won in 1998 de El Hizra literatuurprijs. "Het schnitzelparadijs" is zijn veelgeprezen debuut. Een doodgewoon restaurant, De Blauwe Gier, in een doorsnee Nederlands dorpje, Opdeinen, vormt de wervelende scène. Geheel in strijd met zijn luie natuur en zijn lusteloze leventje van voorheen meldt de 19-jarige Nordip zich bij de uitbater in een poging om zichzelf en zijn zelfrespect terug te vinden en een vak te leren. De voorbije twee jaar heeft hij naar eigen zeggen massief geslapen, een fatsoenlijke opleiding is aan hem voorbij gegaan. Hij wordt aangenomen als onbetaalde stagiair om de pannen af te wassen. Vanuit zijn pannenhoek observeert hij het bizarre keukenleven waar eenden- en kippenplukkers, uitbeners, koks en dienststers schijnbaar chaotisch maar in realiteit routineus samenwerken met als enige doel het de klant en de uitbater zo goed mogelijk naar hun zin te maken. Niet alles gebeurt volgens de regels van hygiëne en fatsoen. De manier waarop de schnitzels vooraf worden bereid en daarna in de pan belanden, valt niet onder het begrip fijne keuken. Nordip komt steevast te laat en geeft desgevraagd prompt de meest absurde en flauwe excuses als: "Mijn voorwiel bleef achter" of "Ik was de linkerschoen, die aan mijn rechervoet zat, kwijt". Ontslagen wordt hij niet, hij wordt immers niet betaald voor een werkje waarvoor niemand te vinden is. Beetje bij beetje krijgt hij een identiteit wanneer de andere keukenslaven hem aanspreken en zonder enige aanleiding over zichzelf, hun passies en hun frustraties vertellen. Maar Nordip kan zijn vroegere bestaan moeilijk loslaten. Hij denkt nog met spijt aan zijn relatie met Tsjoeopita en mijmert over de manier waarop zijn neef vanuit Tamarint via Marseille en een muzikaal succes op het 'Festival Afrique' in de keuken van De Blauwe Gier is beland. En zo smokkelt de auteur met mondjesmaat zijn Noord-Afrikaanse afkomst binnen in dit verhaal, dat helemaal ophangt aan Nordip en zijn poging uit de lethargie van het niemandsland tussen twee culturen te geraken. Meer nog dan het verhaal bekoort de dynamische, nerveuze en evocatieve

stijl. Soberheid is Khalid Boudou volkomen vreemd. Met uithalen geschreven en wonderlijk genoeg toch harmonisch charmeren de dansende zinnen en de eindeloze opsommingen van adjectieven. Zijn voluptueus taalgebruik, overvloedig van bijnamen, plastische omschrijvingen en zelfbedachte scheldwoorden zal niet iedereen aanspreken, maar het past uitstekend bij zijn non-conformistische hoofdpersonage en de broeierige keukensfeer. "Het schnitzelparadijs" is niet de absolute top -- daarvoor is het te onevenwichtig, te wijdloepig en een tikkeltje te weinig beklijvend -- maar het is meer dan amusant, de humor is soms aanstekelijk en de taal is op zijn zachtst gezegd ongewoon en beeldend.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	De Standaard
Publicatiedatum	26-04-2001
Recensent	Eva Berghmans
Recensietitel	Een opgevoerde kameel

O boy is niet echt een uitroep die je geregeld in grote literatuur aantreft. Maar Het schnitzelparadijs van Khalid Boudou is ermee doorspekt. En het is een goed boek. De veelvuldige o boys geven perfect de toon weer: Het schnitzelparadijs swingt. Ik-verteller Nordip ziet zijn eigen handelen dikwijls met lede ogen aan, maar zijn gevoel voor ironie is te onweerstaanbaar om hem van zelfmedelijden te betichten. Voor wat het waard is: de filmrechten en de rechten voor een Italiaanse vertaling van dit debuut zijn al verkocht. Nordip, een jongeman van Marokkaanse afkomst, heeft twee jaar geslapen. Hij was moe, moe van de liefde, moe van de verwachtingen die de allochtone gemeenschap koesterde toen hij een job vond in de "ad-mini-stra-tie". Hij was ineens "de beste zoon van Opdeinen" maar verveelde zich dood op kantoor. Zijn aangeboren balorigheid sloeg om in lethargie. Na twee jaar winterslaap neemt hij het heft onverwacht in handen. Hij biedt zich aan bij restaurant De Blauwe Gier en gaat er een jaar werken als afwasser, hij wordt de "Sopkop" (het kan erger: een van zijn collega's draagt de titel "Kipkop"). Onbezoldigd, als een soort boetedoening voor de verspilde jaren. Zijn doel: "buiten de verwarring om leven". Hij maakt in de pannen zichzelf schoon, zo ziet hij het alleszins, tot groot jolijt van zijn allochtone maatjes. Dat klinkt bekend: jongen weet niet wat hij wil en is op zoek naar zijn plaats in het leven. Thematisch is er inderdaad weinig nieuws onder de zon in Het schnitzelparadijs. Alleen is het dit keer uitgewerkt met een nog niet vaak in de Nederlandse letteren vertoonde schwung. Ronald Giphart, de bejubelde leukerd van de Nederlandse literatuur, is er een kleintje tegen. Om te beginnen heeft Boudou met zijn setting een goudmijn aangeboord. Mooi om te weten is dat hij zijn inspiratie haalde uit het naar verluidt architectonisch gedrochtelijke restaurant Van der Valk in Tiel, Boudou's woonplaats. Wie weet wordt het ooit een literair bedevaartsoord. De keuken van De Blauwe Gier wordt bevolkt door een bende kleurrijke - voornamelijk allochtone - figuren, elk met hun eigen bijnaam en hebbelikheden. De verbale agressie is niet van de lucht en onttaardt wel eens in een vechtpartijtje op de ranzige keukenvloer. Zoals Nordip de etenswaren beschrijft, krijgen ze tegelijk iets vunzigs en iets overdadigs, op het hedonistische af. Een beetje zoals Boudou's schrijfstijl: gretig - hij kijkt op geen bijvoeglijk naamwoord of eigenhandig gefabriceerd werkwoord, "salamiseren" bijvoorbeeld, naar analogie met "salueren" - en soms een beetje plat en na<ef. Boudou's verrassende formuleringen, die hier en daar de grenzen van de goede smaak gevaarlijk dicht benaderen, blazen de dufheid van Opdeinen leven in, zoals in "De gure wind van de sociale controle blies Leeuwenhart in het oor [...]". Zelfs saaiheid wordt met branie beschreven. Gulzigheid is het belangrijkste kenmerk van het hele boek. De herboren Nordip wil leren, en wel zo snel mogelijk, en verwacht veel van zijn nieuwe leven. Een structuur heeft het boek nauwelijks. Alles kan erin, alles wat de afwassende Nordip te binnen valt, alle verhalen die de andere Gier-figuranten hem vertellen, de

familiegeschiedenis, zelfs het saaie leven van de buurvrouw annex poedel. De vertelling is even chaotisch als Nordips louteringsproces. De enige storende factor in Het schnitzelparadijs zijn de pseudo-filosofische levenswijsheden. Gelukkig blijven die beperkt in aantal, want van hoog niveau zijn ze bepaald niet, Eän voorbeeld: "Is een gevangenis wel altijd een hok met spijlen? Zijn we het niet zelf die ons vastzetten, zwemmen we niet uit eigen beweging de netten tegemoet?" Boudou maakt dat even later wel goed met een opmerking als: "Ik voel me net een opgevoerde kameel op rolschaatsen." Zijn vitalisme haalt uiteindelijk altijd de bovenhand. Ik verdenk Khalid Boudou (Tamsamane, Marokko, 1974) er overigens van met dezelfde honger in het leven te staan als zijn antiheld. Hij schreef zijn debuut na zijn dagtaak als commercieel medewerker bij KPN, is hoofdredacteur van het nieuwe tijdschrift Atarik.nl. Het blad voor jonge Marokkanen en zo... en zet zich in voor de Marokkaanse jongeren in Tiel. De inhoud van Atarik.nl is gevarieerd genoeg, met bijvoorbeeld zowel een artikel over religie als over Marokkaanse trends in binnenhuisinrichting, maar de uitwerking is nogal oppervlakkig. Boudou komt zelf in het blad aan bod in een rondetafelgesprek met twee andere Nederlandse auteurs van buitenlandse origine, Abdelkader Benali en Said El Haji, over elkaars positieve en negatieve kanten. Boudou wordt onder meer getypeerd als "gewoon zo sympathiek".

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	Nederlands Dagblad
Publicatiedatum	20-04-2001
Recensent	Teunis Bunt
Recensietitel	Soppen in het schnitzelparadijs

Doet u even mee met de volgende Triviantvraag? 'Welke keten van restaurants heeft een vogel als symbool en de schnitzel als meest geserveerde gerecht?' Ik stel me hierbij ook een bakje appelmoes met een kers voor, maar eerlijk gezegd staat dat niet op het kaartje. Iedereen die Het schnitzelparadijs van Khalid Boudou gelezen heeft, weet dat het om de keten van De Blauwe Gier gaat en wel in het bijzonder over de vestiging in Opdeinen. De negentienjarige Nordip werkt er als stagiair in de pannenhoek, waar hij over een muurtje zicht heeft op de keuken. De pannenhoek wordt door iedereen verfoeid, maar Nordip werkt er vrijwillig. Nadat hij verlaten is door zijn geliefde Tsjoepita, heeft hij twee jaar geslapen, zoals hij zelf zegt en nu heeft hij zichzelf een jaar gegeven om al soppend in de pannenhoek het leven opnieuw te leren kennen. Eigenlijk sopt Nordip niet alleen de pannen, maar maakt hij ook zijn leven schoon. Dat hij er niets mee verdient, vindt hij niet erg: "Ik wil mezelf terugverdienen." De anderen weten niet goed wat ze van Nordip moeten denken. Hij is een spion van directeur Meerman? Waarom gaat iemand vrijwillig de pannenhoek in, als daar ook nog eens geen geld tegenover staat? Bovendien hoeft hij het spel niet te spelen. Dat spel is aanvankelijk een raadsel voor Nordip. Iedereen heeft het gespeeld en de uitslag ervan bepaalt mede de rangorde in de keuken. In de pannenhoek zit Nordip aan de zijlijn van het leven. Hij kijkt de keuken in en ziet de bedrijvigheid waaraan hij niet echt deelneemt. In zijn hoek komt iemand af en toe even aanwippen om te praten. Die neemt dan plaats op de grote omgekeerde pan. "Een pan met een anti-aanbaklaag, die elk gewicht, elk verdriet en elke blijheid kan dragen." Door de verhalen komt hij erachter 'hoe het met de liefde, de vrijheid, de hoop, dromen is gesteld'. In zijn hoekje heeft Nordip genoeg tijd om de dingen op een rijtje te zetten. Hij wil geen genoeg nemen met een oppervlakkig leven. De kok Amimoen vindt dat maar professorenpraatjes. "Al die rare praatjes altijd... altijd maar nadenken, nadenken, nadenken... [...] Ik moet mijn vader laten zien dat ik een echte kerel ben, gewoon keihard werken, weet je... dus... vette strakke grote bak, een groot huis en een lekker groot wijf, weet je... dusss... [...] Wat is dan nog meer, Sopperd? Wat is er dan nog meer?" Nordip weet dat er nog meer is. In de keuken werkt ook zijn neef Krimo, de dichter, de zanger. Krimo zou ook een afsplitsing van

Nordip kunnen zijn, een deel van zijn dromen. Op een dag, tijdens een inval van de FIOD, loopt hij het restaurant uit en gaat verder zijn eigen weg. Ook Nordip zal uiteindelijk zijn eigen weg gaan. Hij speelt het spel en komt erachter dat hij moet 'varen op de fantasie zonder Kapitein Kopzorg'. Tijdens het spel ontdekt hij hoe groot zijn mogelijkheden zijn. De gevolgen zijn desastreus voor De Blauwe Gier, maar dat weet de lezer al na de eerste bladzij, want het boek opent met een krantenbericht over een brand en Amimoem heeft ooit overmoedig gezegd: "Jij? Haha! als jij wint, Nordip, steek ik De Gier in brand." Het schnitzelparadijs is meer dan een boek over een restaurant. Het restaurant krijgt allegorische trekken. "Het is het leven in het klein", zei directeur Meerman, toen Nordip het vrijwilligerscontract ondertekende. Van een paradijs heeft het niet zo veel weg. Wel soms van een onderwereld, waar Jeroen Bosch-achtige figuren met hun lange vorken harde slagen geven op de rand van de afzuigkap. Het leven is dus bepaald niet liefelijk, maar als je je niet terug wilt trekken in de slaap, moet je eraan deelnemen, het spel meespelen op je eigen manier en zelf je plan trekken. Behalve het restaurantverhaal vertelt Boudou prachtige nevenverhaaltjes. Over Doenia, de vader van Nordip, die jaarlijks terugkeert naar Marokko maar zich er steeds minder thuis voelt. Over Krimo, die beroemd kan worden, maar dat liever niet wil. Over mevrouw Malade, de buurvrouw, wier hondje op een tragische manier aan zijn eind komt. En dat allemaal verteld op een luchtige en soms ronduit hilarische manier, in een stijl waar de vonken af springen. Eigenlijk zou ik nu honderd mooie citaten moeten geven, maar ik hou het bij deze: "Ik parkeer mijn krakkemikkige, gele rommelmarkt-bike met dronken wielen in het fietshok, dat meer weg heeft van een opvangcentrum voor misbruikte fietsen." Nou vooruit, nog eentje dan: "Ik voel dat ik langzaam klein word, als een moedervlek verdwijnt ik in mijn eigen schaamrood." Boudou heeft een prachtige stijl en Het schnitzelparadijs is een heerlijk boek. Ik zal er nog een tijd van nagenieten en daarna komt het uitkijken naar het volgende boek.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	Vrij Nederland
Publicatiedatum	07-04-2001
Recensent	Agnes Andeweg
Recensietitel	De bejubelde pannenschrobber

Als een debuutroman het tot een bespreking in de krant brengt, is die meestal tamelijk welwillend. Een eersteling wordt zelden finaal afgebrand - maar ook zelden de hemel in geprezen. Het geval van Khalid Boudou is een uitzondering. Zijn debuut Het schnitzelparadijs, over de belevenissen van Nordip Doenia - pannenschrobber in de keuken van een restaurant - werd bejubeld en verguisd. Allereerst bejubeld: Pieter Steinz (NRC Handelsblad), de eerste in de rij recensenten, verslikt zich haast in de superlatieven: hij vindt de 'verbluffende debuutroman van Khalid Boudou' 'even geestig als dynamisch', en weet zeker dat Het schnitzelparadijs niet alleen in Nederland boven het maaiveld uitsteekt 'maar ook in internationaal perspectief de zeis kan weerstaan'. Nordip Doenia is volgens Steinz 'een springlevende hoofdpersoon', en hij noemt Het schnitzelparadijs in een adem met Blauwe maandagen, De avonden en The Catcher in the Rye. Boudous taalgebruik karakteriseert hij als 'creatief Nederlands met goed gedoseerde neologismen en frisse combinaties'. Let vooral even op het woordje 'fris'. Menno Schenke voegt daar in het Algemeen Dagblad al even enthousiast aan toe dat Boudou een 'schrijver van formaat' is, met een 'weergaloos gevoel voor de Nederlandse taal'. Een mooi boek, dat Schnitzelparadijs, denk je dan. Ook Trouw en Parool schrijven positief over Boudous roman, weliswaar op iets minder opgewonden toon dan NRC en AD, maar toch. Maar dan trapt Arjan Peters (de Volkskrant) hard op de rem. Peters is bepaald niet overtuigd van Boudous taalgebruik. Volgens hem blijft hoofdpersoon Nordip steken 'in het sop van de clichés'. En dat niet alleen, het

is ook nog een slecht Nederlands dat Boudou schrijft: 'Hij stuitert van de ene kromme zin naar de andere, en ik zou er niet zo uitvoerig bij stilstaan als deze roman niet pretendeerde 'verbluffend modern' te zijn,' schrijft Peters, nadat hij even daarvoor al flink heeft uitgehaald met: 'Om dit dwarrelproza fris te noemen, moet je stront in beide ogen hebben.' Gaat het hier nog wel over Boudou? Of wil Peters vooral Steinz op zijn nummer zetten? Je begint je af te vragen of de roman Het schnitzelparadijs deze extreme reacties rechtvaardigt. Zelf lezen brengt dan uitkomst. Wat mij betreft is Het schnitzelparadijs een onderhoudend debuut; niet meer en niet minder. Misschien is het verhaal niet wereldschokkend, misschien had het wat scherper gekund - zo snijdend als De avonden is het zeker niet - maar Boudou vertelt met kennelijk plezier. En wat zijn taal aangaat: hij vliegt in zijn enthousiasme tot versieren inderdaad nog weleens uit de bocht, maar daar staan mooie vondsten tegenover. Zo vergelijkt Boudou ergens de dorpsoudjes in een Marokkaans dorp met waakvlammetjes, een prachtig beeld. Boudou brengt net als zijn voorgangers Benali, Bouazza en El Bezaz een nieuwe wereld in de Nederlandse roman: die van de Marokkaanse Nederlanders. Dat is op zichzelf een aanwinst, maar je hoopt ook dat er heel goed wordt geschreven over die nieuwe wereld. Het schnitzelparadijs is een veelbelovend begin, al kan deze Bildungsroman het ultieme pubergevoel - schijnt aan de wereld, maar ondertussen niet weten wat je met jezelf aanmoet - niet echt voelbaar maken. Boudou is over het paard getild door Steinz, en nodeloos hard aangepakt door Peters, zou mijn conclusie zijn. Naar de redenen is het gissen. Was Steinz over-enthousiast omdat hij daarmee de ontdekker werd van een nieuwe allochtone schrijver? Was Peters geïrriteerd door alle publiciteit rond Boudou en haalde hij daarom zo uit? Boudous roman is namelijk flink gehyped - en bij zo'n boek dat naadloos in het boekenweekthema past, is succes verzekerd (de eerste film- en vertaalrechten zijn inmiddels al verkocht). Uitgeverij Vassallucci combineerde de presentatie van Het schnitzelparadijs handig met de verschijning van het nulnummer van aTarik.NL ('Het blad voor jonge Marokkanen en zo'), waarvan Boudou hoofdredacteur is. Daarmee wist Vassallucci veel aandacht van de media te genereren. Het is veelzeggend dat een blad als aTarik.NL, een glossy dat wat meligheid betreft de schoolkrant nog niet ontstegen is, zoveel aandacht krijgt van alle serieuze kranten. Wit Nederland zit kennelijk te springen om wat voor levensteken dan ook van Marokkaanse jongens (meisjes doen niet echt mee in aTarik.NL), en zeker in de Boekenweek. Vassallucci zag brood in aTarik.NL - voor zolang de boekenweek duurde dan, want desgevraagd liet Oscar van Gelderen van de uitgeverij weten dat de redactie nu zelf het geld moet gaan binnenhalen. Vassallucci heeft de lancering van aTarik.NL goed getimed, heeft daarmee veel reclame voor haar eigen auteurs kunnen maken en trekt zich nu snel terug uit het dure tijdschriftenvak. Zo zie je maar hoe broos boekenweek-populariteit kan zijn.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	Elsevier
Publicatiedatum	24-03-2001
Recensent	Thomas van den Bergh
Recensietitel	Voorlopig leven : Bijzonder debuut van Khalid Boudou over een jongen die zichzelf terugvindt in de helse machinerie van een hotelkeuken

Met een uitgekiend gevoel voor timing presenteerde uitgeverij Vassallucci op de rand van de Boekenweek een nieuwe debutant: Khalid Boudou, geboren in Marokko, opgegroeid in Tiel - een geknipte kandidaat voor het Boekenweekthema 'Schrijven tussen twee culturen' dus. In een wantrouwend moment waag je de criteria van een uitgever weleens in twijfel te trekken. Wanneer neemt de zakenman het over van de literatuurliefebber? Maar elke aarzeling omtrent de oprechtheid van de motieven van deze uitgever wordt weggenomen na lezing van Boudou's

roman. Het schnitzelparadijs is een van de beste debuten van de laatste jaren: origineel van toon, met een doordachte opbouw en een navrante thematiek. Hoofdpersoon is de Marokkaanse jongen Nordip Doenia, woonachtig in Opdeinen, ergens in de Nederlandse provincie. Zo'n karakterloos gat met twee uitgaansgelegenheden aan het centrale plein, een treurig jongerencentrum, enige goedbedoelde hangplekken en een grote Van der Valk aan de rand. In die Van der Valk - door Boudou omgedoopt tot de Blauwe Gier - werkt Nordip in de keuken. Hij heeft er zijn eigen afwashoeke, waar hij grote hoeveelheden gore, aangekoekte pannen moet uitsoppen. Geen al te aantrekkelijk werkje, maar Nordip stort zich met een combinatie van blind fanatisme en gezonde tegenzin op zijn onwelriekende taak. Werken bij de Blauwe Gier is voor hem een terugkeer in de bewoonde wereld, na een tweejarige winterslaap. In deze ranzige hotelkeuken wil hij opnieuw leren 'zien en voelen', en 'zichzelf ontdekken in anderen'. De beschrijving van die 'anderen', Nordips keuken-collega's, is van een grote klasse. De zwijgzame dromer Krimo, de reus Bokma, de sukkelige Ali, Amimoen met z'n scherpe tong, Hollywoodpopje Sofie, rijkeluismeisje Agnes - Boudou heeft ze stuk voor stuk met gevoel uitgetekend. Onder zijn handen groeit deze keuken uit tot een helse machinerie, een smerige, bloederige onderwereld met het personeel als het veelkoppige monster dat daar heerst. Nordip staat enigszins aan de zijlijn van dit spektakel. Vanuit zijn sophoek neemt hij waar, en achter het muurtje dat hem van de rest van de keuken scheidt, verzinkt hij in 'dromelarijen' of komen zijn collega's soms hun hart uitstorten. Zo, met zijn hoofdpersoon op een uitkijkpost, kan de schrijver naar hartenlust verslag doen van een ontluikende liefde of uitweiden over Nordips jeugdherinneringen. Die afgezonderde positie staat bovendien symbool voor het voorlopige karakter van Nordips leven. Hij voelt zich hopeloos vervreemd van zichzelf en zijn gevoelens en slaagt er niet in zijn leven richting te geven. Een cultureel-antropoloog ziet hierin misschien de ontworteling van een tweedegeneratie-immigrant weerspiegeld. En inderdaad verwijst Boudou een paar keer naar dit verlies van vertrouwde waarden, bijvoorbeeld wanneer hij beschrijft hoe Nordips vader zich bedrogen voelt door zijn nieuwe thuisland n door z'n eigen kinderen, die zich van hem afkeren. Elders voelt de hoofdpersoon zich afgesneden van de patriarchale band van grootvader op vader op zoon. Maar Boudou gaat verder. Het schnitzelparadijs snijdt een problematiek aan die vele zoekende post-pubers en begin-twintigers zullen herkennen. Het gevoel dat het eigen bestaan een 'stage' is voor het 'echte' leven. Nordip loopt zijn stage bij de Blauwe Gier. En slaagt met vlag en wimpel, als hij in een zinderend slothoofdstuk zijn vreeswekkende collega Wilhelm én zichzelf overwint bij een potje dammen. Grootste verdienste is zonder twijfel de beeldende kracht en geheel eigen toon van Het schnitzelparadijs. Boudou schrijft: 'Even beluister ik de wind, die herfstfluit op mijn oor speelt', waar anderen het versleten 'De herfstwind blaast fluitend om mijn oren' hadden geschreven. Daarbij heeft hij een duidelijke voorkeur voor de personificatie: 'Het sprekend aluminium rooster aan de deur slikt de familiestem weer in', of 'Een trillende blauwe vlam brengt het knetterende boterschuur tot bedaren'. Zijn taal, Nederlands met een plukje 'Riffijns' (Marokkaans uit het Rif-gebergte), staat dicht bij de speelsheid van Benali dan bij de archaïserende taalbarok van Bouazza. 'Meteen verfilmen!' kraait Benali op de achterflap - een eigenaardige aanprijzing voor een boek dat van zichzelf juist zo beeldend is, dat de lezer na driehonderd bladzijden de behoefte voelt het frituurvet uit de haren te wassen.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	De Volkskrant
Publicatiedatum	16-03-2001
Recensent	Arjan Peters
Recensietitel	De dromelarijen van pannensop : Dwarrelproza van Khalid Boudou

Om weer wat vaart in zijn leven te krijgen, besluit de negentienjarige Nordip Doenia (Tamasint, 1975) als onbezoldigd stagiair een jaar lang een kijkje in de keuken te nemen van hotel-restaurant De Blauwe Gier in Opdeinen. De jonge schrijver Khalid Boudou (Tamsamane, 1974) heeft zijn wedervaren opgetekend in de dikke roman Het schnitzelparadijs. Aan alles is af te lezen dat het restaurant, deel uit makend van een keten van tachtig, is gemodelleerd naar een Van der Valk. De inval van de FIOD die tegen het eind plaatsvindt, komt je dan ook bekend voor. Maar het lijkt er niet op dat het Boudous opzet is geweest, een documentaire à la Ik, Ali te schrijven. Het gaat hem er niet om, van binnenuit te laten zien hoe buitenlandse zwartwerkers achter de broek worden gezeten door de Hollandse manager of hun hoofdschuddende superieur Max Meerman, die om de twee zinnen roept hoe dom het volkje is dat hij in de keuken en de bediening laat pezen. Wat heeft Boudou wel bewogen? Dat er achter de schermen van een restaurant een mini-samenleving bestaat met eigen codes, dolletjes en amourettes is natuurlijk geen onthulling waarvoor we hem moeten danken. Toch bestaat Het schnitzelparadijs voor het grootste gedeelte uit een oeverloze registratie van de schreeuwerige gesprekjes die in de keuken worden gevoerd tussen het paneren, fileren en garneren door. Het moet de auteur om iets anders gaan. Tegenover een FIOD-man verklaart Nordip de reden van zijn aanwezigheid in De Blauwe Gier aldus: 'Ik sop hier in mijn herinneringen en kijk om me heen, ik graaf met mijn diepste wezen in de gezichten. Ik ben op zoek naar de liefde, naar de balans, en naar het spel - mijn eigen spel.' Daarom kan het geen toeval zijn dat Nordip na het eigenmachtig beëindigen van zijn stage buiten op de stoep van het parkeerterrein plaatsneemt, om daar een bamboefluit (beschilderd in 'onze dorpskleuren') aan de lippen te zetten en 'van zot genot in een eigenwijsje' te verdwijnen. Het zal in Het schnitzelparadijs dus gaan om het eigen wijsje dat de goedmoedig-eigenwijze Nordip leert fluiten. Hij wil zijn eigen partij meeblazen, in plaats van als een mislukte mavo-leerling gaten in de dag te slapen, zoals hij gewend was in de twee jaar voordat hij bij de Blauwe Gier aanklopte. De leeropdracht die hij formuleert tegenover de verbaasde FIOD-inspecteur geeft blijk van zijn voorliefde voor woordspeligheden, en voorts van een nogal hooggestemd verlangen. Dat laatste - het 'graven met mijn diepste wezen' dient met een korrel zout te worden genomen, of de lezer moet mét Meerman verzuchten dat we hier niet met een buitengewoon slim doordenkertje te maken hebben. Nordip mag graag wegdromen, maar de 'dromelarijen' over zijn geboorteland Marokko blijven steken in het sop van de clichés (de bamboefluit, de zon, het dorpje, de krekels en de hooggespannen verwachtingen van het Westen), van eenzelfde niveau kortom als de restaurantscènes. Wel wordt telkens duidelijk dat Nordip wil ontkomen aan het lot van zijn vader, die bij een conservenfabriek werkt en bitter teleurgesteld is in het leven alhier, en aan dat van zijn neef Krimo, die als troubadour door een gluiperige platenbaas vanuit Marokko naar Europa is gehaald, maar uiteindelijk als gescheiden man eveneens in De Blauwe Gier zijn brood moet verdienen. De ontsnapping aan de deceptie moet voor Nordip gelegen zijn in het plezier dat hij schept in schilderachtige taal en de hupse ritmes die hij zijn zinnnetjes meegeeft. Het schnitzelparadijs is een dartel boek over een jongen die leven in de brouwerij brengt, of liever gezegd: die de brouwerij in zijn eigen leven brengt. Helaas kan Nordip zijn goedgehumttheid niet een hele roman lang op de lezer overbrengen, te meer omdat die dartelheid gepaard gaat met nieuw vormingen en woordcombinaties die niet zozeer getuigen van een poëtische gave, maar veeleer stordig of lelijk zijn. Om dit dwarrelproza fris te noemen, moet je stront in beide ogen hebben. Waarom wordt serveerster Agnes van het epitheton 'de huppel-melige' voorzien? Het is een quasi-artistiek adjectief, waarmee Boudou zich als een tweederangs-Bouazza opwerpt. Hij schrijft: 'Verlegen ogen steken Agnes wanneer ze haar glimlachende gezicht van Amimoen wegdraait', en pas in tweede instantie begrijp je dat die verlegen ogen Amimoen toebehoren. Een verwrongen zin, moedwillig 'anders' in de veronderstelling dat dat zo hoort als je literatuur bedrijft. 'Ik krijg een aarzelend, zacht, nog bezinnend applaus.' Lijkt heel wat, maar het applaus kan niet zelf bezinnen. 'Vragend stuurde ik mijn nek omhoog': je weet wat er wordt bedoeld, maar zo kun je dat niet zeggen. Als iemand rauw spreekt 'tegen de blikken vol verbazing' denk je eerst abusievelijk aan conserven. Wanneer de vijftienjarige Jamal, bijgenaamd Stofkam, drie van zijn vingertoppen in de snij- en hakmachine ziet verdwijnen, geeft hij 'geen kick'. Als Nordip op een zeef tikkert, komt de chef-kok Wilhelm op hem toe. Boudou: 'Wilhelm snelt zich naar mij toe: "Ga kinderen baren en oefen daar maar op, Sopkop! Waar is m'n pannetje?" Hij strompelt voort, voortgedreven door de snelle kooktijden, om de volgende naar aandacht snakkende werknemer Ali, die met de bezemsteel versmolten lijkt te zijn - een duw te geven. "Staan doe je maar in je

eigen tijd, zemelaar!" "Eet je moeder op. Je gaat toch een keer dood." "Ach, mooi zo." Wat een dag... Het brok in mijn keel zit me zo klem dat ik bang ben dat hij als ik slik rechtstreeks uit mijn maag zal schieten.' Ga er maar aan staan, met het rode potlood, om alle fouten en vergissingen (niet Ali snakt naar aandacht, maar Wilhelm moet hem aansporen) weg te werken. Ook het slot van de dialoog, met dat 'Ach, mooi zo' is bloedeloos en overbodig. Maar Boudou kan er geen genoeg van krijgen. Hij stuitert van de ene kromme zin naar de andere, en ik zou er niet zo uitvoerig bij stilstaan als deze roman niet juist pretendeert 'verbluffend modern' te zijn. Alsof die ongebruikelijke formuleringen de sjeu aan de weinig opzienbarende belevenissen geven. Er staan een paar grapjes in Het schnitzelparadijs, maar over het algemeen komt Boudou niet verder dan het in 'verbluffende modern' Nederlands vatten van baldadigheden (als aardbeienplukker vulde Nordip de bakjes voor de helft met stro, dat schoot lekker op) die je niet één keer van je stoel doen rollen van het lachen. Ook de stukjes over buurvrouw Malade, een AOW-trekkende weduwe wier poedel door Nordip per ongeluk wordt verzopen, zijn van een eendimensionale guitigheid, terwijl Boudou wellicht had gehoopt dat Malades dood voor een tragisch nootje in deze tralala-roman had gezorgd. Het schnitzelparadijs telt bijna driehonderd bladzijden en is in een harde kaft gestoken. Dankzij Boudous enthousiasme heeft zijn flinterdunne vertelling nog een hele pil opgeleverd. Sla er een inbreker mee op het hoofd, en hij geeft gegarandeerd geen kick.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	De Morgen
Publicatiedatum	14-03-2001
Recensent	Jeroen de Preter
Recensietitel	Een hilarisch verscheurde allochtoon

Argwaan is het gevoel waarmee je Het schnitzelparadijs, de debuutroman van de in Marokko geboren, maar al sinds zijn vierde in de Nederlandse provinciestad Tiel wonende schrijver Khalid Boudou ('74) openslaat. Het betreft immers een uitgave van Vassallucci, de stal waarvan de paradedpaarden bij nader inzien weleens vaker eendagsvliegen blijken te zijn. Meer dan een garantie van kwaliteit biedt het Vassallucci-logo de zekerheid dat je een - al dan niet terechte - hype in handen hebt. Om Boudous debuut te hypen werd andermaal weinig aan het toeval overgelaten. Aan de timing valt bijvoorbeeld weinig te verbeteren. In Nederland begint vandaag de Boekenweek, die de schijnwerpers op de allochtone schrijvers richt. Meegenomen is ook dat Khalid Boudou hoofdredacteur van aTarik.nl is, een door Vassallucci uitgegeven Berber-glossy waarvan het eerste nummer overigens samen met Het schnitzelparadijs op de markt kwam. Uiteraard bleef de debuutroman van de hoofdredacteur er niet van redactionale aandacht verstoken. In de rubriek 'Nega/Posi' schrijft Abdelkader Benali, een andere in Marokko geboren auteur uit de Vassallucci-stal, dat de roman een "spetter" is. "Heel gek, maar 't doet mij denken aan jazz." Promogelul, denk je eerst, maar, heel gek, van wat Abdelkader hier over Khalid zegt is geen woord gelogen. Het schnitzelparadijs blijkt inderdaad een spetter, en de vergelijking met jazz typeert de multicultureel beïnvloede, schijnbaar recht van de straat geplukte, vaak geïmproviseerde en altijd swingende taal van Boudou treffend. Misschien nog het sterkst uit de verf komt in dit debuut het tot in zijn smerigste details getekende, en juist daardoor haast surrealistische decor: de keuken van restaurant De Blauwe Gier, een "knibbelknabbel-schnitzelherberg" in de "hang-je-op-plek" Opdeinen. Het keukenpersoneel is jong en voor het merendeel allochtoon lompoproletariaat op Nikes, hun bestaan moet voor de restaurantgasten verborgen blijven. Op het allergeoorste plekje van wat allicht de allersmerigste keuken uit de wereldliteratuur is, werkt Nordip Doenia, de held van deze geschiedenis. Hij is net ontwaakt uit

een "winterslaap" die twee jaar heeft geduurd en besluit om een jaartje als "sopper" door deze augiasstal te schaatsen. Dat hij voor dat labeur niet vergoed wordt, vindt Nordip geen bezwaar. Een jaar pannen soppen stelt Nordip ook in de gelegenheid om na te denken over waar het in zijn leven is misgelopen. Ligt het aan zijn allochtone afkomst? Vader Doenia twijfelt daar niet aan. "Ik had je daar moeten laten, zoon, met een fluit en een bamboestok achter de kudde lamme schapen aan... In de verzengende hitte zou jij je eigen herder zijn." Hoewel het geweeklaag van vader hem meer dan eens de gordijnen injaagt, bleef Nordip niet van allochtonenleed gespaard. Zijn baan als telefonist in een telemarketingbedrijf verloor hij toen hij het bevel om zich uitte geven voor Jan Dalen naast zich neer legde. Zijn "carrière" in de administratie wordt gefnuikt door zijn collega's, niet omdat ze hem discrimineren, wel omdat hij het gehamer op zijn anders-zijn niet langer kan aanhoren. De goedbedoelde initiatieven van welzijnswerkers, zoals de oprichting van een buurthuis, waarin ze mij "ons dachten te vangen", draaien "de bankschroef" waarin zijn ziel gevangen zit alleen nog maar steviger aan. Misschien is wat Amimoem, chefkok in De Blauwe Gier, zegt wel waar en leidt "al dat gelul over integratie" inderdaad helemaal nergens toe. "Ik ben en blijf een maro, Nordip, behalve als ik twintig miljoen ballen bij de staatsloterij win... dan ben ik een supergelukkige maro." "Het multicultureel drama", zo worden lotgevallen als die van Nordip in Nederland genoemd. Maar goddank is de tragiek van de verscheurde allochtoon hier evenzeer een bron van grote hilariteit. De tragikomedie wordt bijvoorbeeld ten top gedreven in het verhaal over het kerstcadeau dat vader Doenia van zijn werkgever kreeg. Op de feestverpakking staat een afbeelding van het kindeke Jezus in de kribbe, het geschenk zelf bestaat, op een paar droge tarwekoekjes na, uit lekkers dat Allah heeft verboden: van "zwijnevlees" over een marsepeinen varken tot een "verkeerd gekeeld" kalkoen. Dat Nordips integratieprojecten telkens weer mislukken is echter niet alleen de schuld van de onbegrijpende buitenwereld. Want was hij niet al van jongs af aan een tegendraadse buitenstaander? Het liefst zoekt Nordip dekking in de slaap. Bijna dagelijks komt hij te laat, zijn excuses worden met de jaren beter: "Ik kwam er halverwege achter dat mijn fiets nog op slot stond." Ten slotte is er ook nog de liefde, waar hij naar eigen zeggen niets mee te maken wil hebben. Zijn verliefdheid op de serveerster Agnes blijft onuitgesproken, hij neemt er uiteindelijk afstand van door het meisje naar zijn neef door te schuiven. Zo blijkt het integratieprobleem maar een onderdeel van een groter probleem. Uit Nordips denken en handelen spreekt de onwil - of de angst? - om op te gaan in iets of iemand buiten zichzelf. Als geestig en overtuigend portret van een Aussenseiter moet Het schnitzelparadijs zeker niet onderdoen voor Blauwe maandagen van Arnon Grunberg. Waar Boudou er ook nog eens in slaagt om onvervalste ontroering op te roepen laat hij zijn generatiegenoot ver achter zich, en komt hij zelfs aardig in de buurt van Alfred Döblins Berlin Alexanderplatz, een boek waarmee Het schnitzelparadijs behalve het uitgangspunt en een rits stijlkenmerken iets heel zeldzaams deelt. Noem het noodzaak.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	De Gooi- en Eemlander
Publicatiedatum	13-03-2001
Recensent	Theo Hakkert
Recensietitel	Zedenschets in een wegrestaurant : Khalid Boudou: "Ik vecht niet, heb geen cultuurconflict"

Aan de lijst jonge schrijvers van allochtone komaf die zich in korte tijd het Nederlands machtig hebben gemaakt en in hun 'tweede' taal debuten, kan sinds vorige week Khalid Boudou worden toegevoegd. In Het schnitzelparadijs schrijft Boudou op zowel komische als kritische wijze over

de problemen van Marokkaanse jongeren op de drempel van volwassenheid. "Het heeft ook te maken met muzikaliteit. Wij zijn in Marokko heel poëtisch. Het spelen met woorden zit bij ons ingebakken. We houden van pittige conversaties. Loop maar eens langs een café in een afgelegen dorp in het noorden van Marokko en het is of je zingen hoort. De mensen zijn er aan het spelen met woorden, spelen met zinnen. Dat gaat met veel humor gepaard en de kunst is de mooiste klanken voort te brengen." Daarom zingt de taal in Het schnitzelparadijs, het o zo mooie debuut van Khalid Boudou uit Tiel. Hij kreeg dat taalgevoel mee uit Marokko, waar hij in 1974 werd geboren in de plaats Tamsamane. Hij schaart zich nu, met zijn eerste roman, moeiteloos tussen de inmiddels grote namen van allochtone schrijvers die in het Nederlands schrijven als Hafid Bouazza, Kader Abdolah en Abdelkader Benali. De roman is ook nog eens precies op tijd voor de Boekenweek, waarin de allochtone schrijver als voorbeeld van 'schrijven tussen twee culturen' een centrale rol is toebedeeld. Het is snel gegaan met Boudou. Weliswaar woont hij al sinds zijn vierde in Nederland, maar hij schrijft pas sinds een paar jaar. Hij publiceerde in een tijdschrift dat was ontstaan als onderdeel van een project voor Marokkaanse jongeren in Tiel. In 1998 won hij de El Hizja literatuurprijs voor het verhaal Stemmendans, waardoor hij de aandacht trok van uitgeverij Vassallucci en aan de roman kon gaan werken. Het is een roman geworden over een jongen van Marokkaanse komaf die tegen z'n twintigste problemen krijgt met zijn volwassenheid. Nordip Doenia besluit tot een jaar van boetedoening en introspectie. Daartoe meldt hij zich aan bij restaurant De Blauwe Gier voor een simpel baantje. Als vrijwilliger wel te verstaan. Hij wil geen geld aannemen in het jaar dat hij zichzelf wil zoeken. Hij mag de boel schoonmaken. 'Sopkop' wordt zijn aanspreektitel. Vervolgens ontspint zich een prachtige zedenschets van hoe het er in restaurantkeukens aan toegaat. Centraal voor de auteur staat het idee dat veel van deze jongeren moeilijk hun draai vinden. Een bekend probleem, dat Boudou ook in Het schnitzelparadijs aanroert, is de kloof tussen de Marokkaanse jongeren en hun ouders. "Ouders van tweede generatie-kinderen kunnen hun kinderen niet stimuleren, omdat ze zelf heel weinig van de samenleving afweten." Boudou kan uit de voeten met de Nederlandse taal. Nederlands kun je zo mooi boetseren. Het is een rijke taal. Ik reageer heel primair op taal, begin meteen te associëren. Net die andere klank geeft extra kleur en betekenis. Ik laat me graag gaan in taal. Ik trek me niks aan van de officiële woordenlijst. Ik voeg er graag nieuwe aan toe." Als het thema van de Boekenweek ter sprake komt, haalt Boudou zijn frêle schouders op. "Als het mede bedoeld is allochtone schrijvers in het zonnetje te zetten, is dat prima, want er zitten erg goede schrijvers tussen. Aan de andere kant heb ik er zelf weinig mee. Ik kan overal aarden. Drop me in Italië en binnen vijf dagen maak ik me de omgeving eigen. 'Schrijven tussen twee culturen' - als dat maar niet moet inhouden dat ik klem zit. Ik weiger klem te zitten tussen twee culturen. Ik vecht nergens tegen. Ik heb geen cultuur-conflict."

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2001
Bron	Trouw
Publicatiedatum	10-03-2001
Recensent	Erdal Balci
Recensietitel	Zijn naam schijnt als een zon in mijn kamer

"Ik schrijf heel snel en ik moet uitkijken dat ik mezelf daar niet in verlies. Dan ga ik naar buiten en loop even langs de Waal en dan gaat het weer. Ooit ging mijn vader bij Flipje werken en ik woon hier nu nog steeds, onder aan de dijk. 's Zomers - gitaar erbij - zit ik hier met vrienden." Veel allochtonen zijn gek op folklore. Vooral Turken en Marokkanen met een beetje opleiding voelen zich in hun sas als ze kunnen volksdansen en cursussen in volksmuziek kunnen volgen. En het is vooral pret als er een bekende volkszanger uit het moederland overkomt om over het

boerenleven te zingen. In de ogen van de goed opgeleide Turken en Marokkanen is het de taak van de Nederlandse overheid om dit soort folklore te subsidiëren, wat dan ook zonder morren gebeurt. Een achtergebleven sazspeeler uit Turkije komt om de maand naar Nederland, zingt dat het onterecht was dat Hasan en Huseyin duizend jaar geleden door hun vijanden in de woestijn zijn vermoord. De luisteraars raken geëmotioneerd, hoewel ze dit verhaal honderden keren eerder hebben gehoord, en gaan op het einde van de avond rondjes dansen. Een ceremonie die in de afgelopen twintig jaar in Nederland al duizenden keren is herhaald. Niemand die er genoeg van krijgt. Hoewel? Ik heb altijd gehoopt dat er jonge, talentvolle allochtonen zouden opstaan die niet op sazcursussen gaan, maar zich bezig gingen houden met kunst en heuse literatuur. Als het mij gevraagd werd, zou ik de overheid adviseren: stop met geld geven aan al die honderden achterlijke zelforganisaties. Geen geld meer voor folklore! Geef een talentvolle schrijver of kunstenaar drie ton. Zodat hij of zij in de wereld kan rondreizen, nieuwe ideeën kan ontwikkelen en niet hoeft te werken voor zijn of haar brood. Het heeft lang geduurd, het wachten op allochtoon talent. Enkele jaren geleden zag ik een eerste lichtpuntje: Hafid Bouazza, die zou het kunnen zijn. Nu weet ik het zeker. Ik heb de naam, hij schijnt vol in mijn woonkamer, als een zon. Hij heet Khalid Boudou. In zijn debuut, de roman 'Het Schnitzelparadijs', schrijft Khalid Boudou over Nordip. Een bijdehante Marokkaanse twintiger, die twee jaar lang als een weerwolfman alleen maar heeft geslapen. Een pauze van twee jaar. Omdat hij niet wist wat hij wilde en wie hij was, heeft hij geslapen, geslapen en nog eens geslapen. Na twee jaar besluit hij te ontwaken. Hij verkoopt zijn pestende broertje de hoogstnoodzakelijke dagelijkse partij broederlijke schoppen en gaat naar zijn nieuwe bestemming. Een jaar trekt hij er voor uit. De plek waar hij zijn toekomststeieren gaat uitbroeden, heeft hij van tevoren goed uitgezocht. Hij gaat stage lopen bij de Grote Vogel, de Verschrikkelijke Lelijke Vogel aan de westrand van het stadje Opdeinen aan het kronkelende water van de Maas. Hij wordt de nieuwe sopjongen, die geen geld wil voor het soppen van de pannen. Het enige dat hij wil is zichzelf ontdekken, het leven leren kennen en misschien volwassen worden. O ja, hij gaat tijdens dat werk, dat in zulke vochtige omstandigheden plaatsvindt dat hij zijn voeten met Wibra-zakken moet beschermen, wroeten in zijn herinneringen. Soppend gaat hij in zijn hoofd terug naar zijn kindertijd in het Marokkaanse dorp, naar zijn opa, naar zijn geliefde die hem heeft verlaten vanwege zijn luiheid, zijn eenzame Nederlandse buurvrouw enzovoorts. De keuze voor het restaurant als stageplaats blijkt een goede. Hij leert er inderdaad het leven kennen. Vooral de verschrikkelijke kant ervan. De onderdrukking, de haat en nijd tussen het personeel, de lieve Agnes (meisje van Marsepein, Agnes de pure Hollandia) die niet op hem valt, maar op zijn lyrische neef, en het 'grote' spel. Het spel om hogerop te komen wordt bij de Gier anders en directer gespeeld: in een kamer met twee spelers, die met damstenen tegenover elkaar staan. In zijn eerste boek komt Khalid Boudou niet met een spectaculair thema. Hij weet de spanning er ook niet constant in te houden. Maar hij schrijft zinnen, ontsproten aan een fontein van talent en klaterend taal- en denkplezier. Hij zal niet lang wachten met een volgende, denderende roman. Boudou bewandelt wat betreft het thema van het boek het pad van zijn allochtone voorgangers. Altijd hebben ze het over hun migrant-zijn. Wellicht een begrijpelijke keuze. Het leven als een migrant is op zich niet niks. Misschien moet dat eerst uit ieders 'systeem' worden geschreven. Daarna komen de minder autobiografische verhalen. De wereld bestaat namelijk niet alleen uit de migrantenwijken in Nederland. Om de horizon van een groot talent als Boudou te verbreden, zou het geen kwaad kunnen met wat geld over de brug te komen. Tweehonderd volksdanscursussen armer, maar een goede schrijver rijker. Een betere deal bestaat niet.

Schrijver	Boudou, Khalid
Titel	Schnitzelparadijs, Het
Jaar van uitgave	2002
Bron	Leesidee
Publicatiedatum	1-5-2002
Recensent	Dirk Magerman

Recensietitel Het schnitzelparadijs

Van de drie jonge auteurs die we hier voorstellen is Khalid Boudou wellicht de bekendste. Hij is hoofdredacteur van het Marokkaanse jongerentijdschrift 'aTarik.NL' en won in 1998 de El Hizra literatuurprijs. "Het schnitzelparadijs" is zijn veelgeprezen debuut. Een doodgewoon restaurant, De Blauwe Gier, in een doorsnee Nederlands dorpje, Opdeinen, vormt de wervelende scène. Geheel in strijd met zijn luie natuur en zijn lusteloze leventje van voorheen meldt de 19-jarige Nordip zich bij de uitbater in een poging om zichzelf en zijn zelfrespect terug te vinden en een vak te leren. De voorbije twee jaar heeft hij naar eigen zeggen massief geslapen, een fatsoenlijke opleiding is aan hem voorbij gegaan. Hij wordt aangenomen als onbetaalde stagiair om de pannen af te wassen. Vanuit zijn pannenhoek observeert hij het bizarre keukenleven waar eenden- en kippenplukkers, uitbeners, koks en dienststers schijnbaar chaotisch maar in realiteit routineus samenwerken met als enige doel het de klant en de uitbater zo goed mogelijk naar hun zin te maken. Niet alles gebeurt volgens de regels van hygiëne en fatsoen. De manier waarop de schnitzels vooraf worden bereid en daarna in de pan belanden, valt niet onder het begrip fijne keuken. Nordip komt steevast te laat en geeft desgevraagd prompt de meest absurde en flauwe excuses als: "Mijn voorwiel bleef achter" of "Ik was de linkerschoen, die aan mijn rechervoet zat, kwijt". Ontslagen wordt hij niet, hij wordt immers niet betaald voor een werkje waarvoor niemand te vinden is. Beetje bij beetje krijgt hij een identiteit wanneer de andere keukenslaven hem aanspreken en zonder enige aanleiding over zichzelf, hun passies en hun frustraties vertellen. Maar Nordip kan zijn vroegere bestaan moeilijk loslaten. Hij denkt nog met spijt aan zijn relatie met Tsjoepita en mijmert over de manier waarop zijn neef vanuit Tamarint via Marseille en een muzikaal succes op het 'Festival Afrique' in de keuken van De Blauwe Gier is beland. En zo smokkelt de auteur met mondjesmaat zijn Noord-Afrikaanse afkomst binnen in dit verhaal, dat helemaal ophangt aan Nordip en zijn poging uit de lethargie van het niemandsland tussen twee culturen te geraken. Meer nog dan het verhaal bekoort de dynamische, nerveuze en evocatieve stijl. Soberheid is Khalid Boudou volkomen vreemd. Met uithalen geschreven en wonderlijk genoeg toch harmonisch charmeren de dansende zinnen en de eindeloze opsommingen van adjectieven. Zijn voluptueus taalgebruik, overvloeiend van bijnamen, plastische omschrijvingen en zelfbedachte scheldwoorden zal niet iedereen aanspreken, maar het past uitstekend bij zijn non-conformistische hoofdpersonage en de broeierige keukensfeer. "Het schnitzelparadijs" is niet de absolute top -- daarvoor is het te onevenwichtig, te wijdlopig en een tikkeltje te weinig beklijvend -- maar het is meer dan amusant, de humor is soms aanstekelijk en de taal is op zijn zachtst gezegd ongewoon en beeldend.